

AFET SONRASI MANEVİYAT

- Psikolojik ve Dini Destek Süreçleri -

Hatice KOÇ KANCA

Eskiyeni Yayınları: 199

**AFET SONRASI
MANEVİYAT**

- Psikolojik ve Dini Destek Süreçleri -

Hatice KOÇ KANCA

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSM Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 • (Sertifika No: 50732)

1.Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6781-13-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mahallesi Boyacılar Sokak No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

AFET SONRASI MANEVİYAT

- Psikolojik ve Dini Destek Süreçleri -

Hatice KOÇ KANCA

Hatice KOÇ KANCA

19 Mayıs İlahiyat Fakültesinden 2004 yılında mezun olan Hatice Koç Kanca, aynı yıl Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalında bütünlük doktora programına başladı. 'Çağdaş Hıristiyan Düşüncesindeki Gelişmeler Işığında Yeni Bir İslami Kristoloji İnşası' teziyle doktor ünvanı aldı. Bir süre Diyanet İşleri Başkanlığında görev yapan Kanca, Georgetown Üniversitesi Teoloji bölümüne post doktora çalışması için gitti. Medstar Georgetown Hospital'da tüm dinlere yönelik olarak sunulan manevi danışmanlık eğitimlerini tamamladıktan sonra aynı üniversiteye bağlı Lombardi Kanseri Merkezinde hastane manevi danışmanı olarak görev aldı. Halen Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümünde 'Din ve Maneviyat Psikolojisi' alanında doktor öğretim üyesi olan Kanca, evli ve iki çocuk annesidir.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	7
--------------	---

I. BÖLÜM

PSİKOLOJİ, DİN VE MANEVİYAT

Giriş	9
Psikoloji ile İlişkisi Bağlamında Din ve Maneviyat Kavramı...	11
Psikolojinin Din ve Maneviyatla Çatışmalı İlişkisi/ Diyalogu.	16
Psikolojik Danışma, Psikoterapi ve Dini/Manevi Danışmanlık İlişkisi	24
Din ve Maneviyatın Psikoterapi Süreçlerine Entegre Edilmesi	30

II. BÖLÜM

AFET VE İNSANA ETKİLERİ

Giriş	35
Afet Nedir?	37
Doğal Afetler	43
İnsan Kaynaklı Afetler	46
Afetin Hazırlık Aşamaları ve Önlemler	49
İş Birliği	56
Doğal Afetin İzleri	59
Toplumsal Etkiler	60
Sosyal Ağların Bozulması	61

Afet Sonrası Panik Davranışı	63
Afet Sonrası Yardımlaşma.....	64
Afet Sonrası Suç Davranışları	66
Afetin Dolaylı Sonuçları.....	68
Bireysel Etkileri	70
Dehşet ve Korku.....	72
Bilişsel Etkileri.....	74
Psikolojik Sarsıntı / Psikopatolojik Semptomlar.....	77
Kayıp ve Yas	82
Dayanıklılık ve Travma Sonrası Büyüme.....	85

III. BÖLÜM

AFETTE DESTEK SÜREÇLERİ

Giriş	93
Psikososyal Destek.....	93
Bireysel Psikososyal Destek	93
Psikososyal Desteğin Süresi	98
Sosyal Gruplar	100
İletişim ve Medya	102
Toplumsal Psikososyal Destek	104
Manevi Destek	105
Dini Başa Çıkma	110
Afet ve Din Etkileşimi.....	115
Manevi Destek Uygulamaları.....	120
SONUÇ	125
KAYNAKÇA	159

ÖN SÖZ

Bu kitap, psikoloji, din ve maneviyat, afet ve insan psikolojisi ile ilgili temel kavramları ve süreçleri ele almaktadır. Üç bölümden oluşan kitapta, ilk bölümde psikoloji, din ve maneviyat arasındaki ilişki, ikinci bölümde afet ve insana etkileri, üçüncü bölümde ise afetlerde destek süreçleri incelenmektedir. İnsan psikolojisi, insanın zihinsel, bedensel ve duygusal süreçlerini inceleyen bir bilim dalıdır. Din ve maneviyat ise insanın varoluşsal anlam arayışını, hayatı ve dünyayı anlamlandırma biçimini ifade etmektedir. Bu bağlamıyla Psikoloji ve din/maneviyat, insan yaşamının önemli iki boyutunu temsil etmektedir.

Kitabın ilk bölümünde, psikoloji, din ve maneviyat kavramları tanımlanarak, bu kavramlar arasındaki ilişki ele alınmaktadır. Psikolojinin din ve maneviyatla geçmişten günümüze süregelen ilişkisi, kimi zaman çatışmalı kimi zaman diyaloga dayalı bir ilişki olarak değerlendirilmektedir. Psikolojik danışma, psikoterapi ve dini/manevi danışmanlık ilişkisi de bu bölümde incelenmektedir. İkinci bölümde ise, afet ve insan psikolojisi ilişkisi ele alınmaktadır. Afetlerin tanımı, doğal ve insan kaynaklı afetler, afetin hazırlık aşamaları ve önlemleri, afet sonrası izler, bireysel ve toplumsal düzeyde afetlerin etkileri incelenmektedir. Afet, toplumu etkileyen, maddi ve manevi kayıplara yol açan, normal yaşam akışını bozan, ani ve beklenmedik olaylar olarak tanımlanmaktadır. Afetler, insan psikolojisini olumsuz yönde etkileyerek, bireysel ve toplumsal düzeyde sorunlara yol açabilmektedir. Bu sorunların yalnızca maddi imkanlarla çözü-

leceğini düşünmek, maddi ve manevi boyutu ile bir bütün olan ve bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilme zorunluluğu olan insan söz konusu olduğunda imkansızlaşmaktadır. Bu nedenle afetlerde, afetzedelerin ruhsal ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanması için psikososyal destek hizmetleri sunulmaktadır ve bu hizmetin muhatabı doğrudan doğruya insandır. Psikososyal destek, bireylerin afetin travmatik etkileriyle başa çıkmalarına yardımcı olan, onlara uyum sağlamaları için gerekli becerileri kazandıran bir süreçtir. Üçüncü bölümde, afetlerde söz konusu olan bu destek süreçleri incelenmektedir. Psikososyal destek, bireysel ve toplumsal düzeyde olmak üzere iki şekilde sunulmaktadır. Dini başa çıkma, afet ve din etkileşimi ve manevi destek uygulamaları da bu bölümde ele alınmaktadır. Bu kitabın, psikoloji, din ve maneviyat, afet ve insan psikolojisi alanlarında çalışan profesyoneller, öğrenciler ve konuyla ilgilenen herkes için faydalı bir kaynak olması ümit edilmektedir. Afet sonrası maneviyat, psikolojik ve dini destek süreçlerini ele alan bu çalışmada amacım, afet mağdurlarına manevi destek sağlamak ve onların yaşadıkları travmayı aşmalarına bir nebze yardımcı olmaktır.

Çalışmayı tamamlarken hayatta erdemli bir duruşu seçebilme konusundaki ilk ve en sağlam rehberim çok kıymetli babam Mustafa Koç'a, manevi gücünü hepimize cömertçe yansıtan sevgili annem Suzan Koç'a, her daim desteklerini hissettiğim kardeşlerim Meryem, Şeyma, Muhammet ve Sümeyye'ye, beni yüreklendirmekten hiç vazgeçmeyen kaderin hayatımızı kaçınılmaz şekilde birleştirdiği yoldaşım kıymetli eşim Fatih Kanca'ya ve onu yetiştiren sevgili kayınpederim Aslan Kanca ve kayıinvalidem Kadire Kanca'ya, kıymetli dedem Sadullah Gür'e ve hayatının merkezine yalnızca ve her daim maneviyatı koyan canım anneannem Aslı Gür'e, son olarak Rabbimin en güzel ikramı olan iki güzel emanetim anneleri olmakla daimi şükürme vesile olan evlatlarım Muhammet İkbâl ve Zahit Erdem Kanca'ya teşekkür ediyorum.